

latin és a görög irodalom megismertetése ahhoz, hogy a nemzeti élet mai nagy kérdéseinek történeti alapon való megértését az iskola előkészítse és ezzel útját egyengesse a jobb elemek jövő egyetértésének, amit már Sokrates is a legnagyobb politikai kincsnek tartott az állami életben. *Bartha József* a magyar nyelv és irodalmi tanítás anyagáról értekezve, kívánatosnak mondja az iskolai és házi irodalmi olvasmányok kánonjának hivatalos úton való elkészíttetését. *Oberle Károly* a Ludovika-Akadémiában tartott háborús tanfolyam egyik osztályában használt matematikai tanmenetét ismerteti, *Morvay Győző* pedig a leányképzőiskolák új rendtartását, *Vajticzky E.* a középiskolák 1916/7. évi értesítőit. *Agárdi László* IV. és VII. osztályos növendékeivel előkészítés nélkül dolgozatot íratott erről a tárgyról: «Szigorú vagy elnéző tanáromat szeretem-e inkább és miért?» A IV. osztályosak 52 válaszból a szigorú tanárra szavazott 47, az elnézőre 5, a VII. o. 14 válaszból a szigorú mellett szólt 11, az elnéző mellett 2, nem tudott világos ítéletet alkotni 1. Igen jellemző nyilatkozatokat idéz s fejtegető megjegyzései mutatják, hogy az ilyen kísérletek milyen tanulságosak lehetnek. *Kerékgyártó Á.* a természetrajz gimn. tanításának az anyagáról mond komoly szavakat; részletesebben kidolgozza az embertan tantervét, mert ezt tartja a legfontosabb tárgynak, a természetrajzi tanítás koronájának s éppen ezért tiltakozik az ellen, hogy ezt a tárgyat ne a természetrajz tanára, hanem az iskolaorvos tanítsa. *Zibolen Endre* a lelki műveltség, a szívműveltség mélyítését tekinti a nevelés céljának; «legyen tanításunk jelszava: fegyelmezett elme, a vele kapcsolatos nevelés pedig: fegyelmezett lélek».

Néptanítók Lapja. 1917-ben is folytatta ugyanazt a munkát, amely a háború folyamán kialakult: alkalmi cikkekben feldolgozta a nevezetesebb eseményeket az iskola szempontjából, lapszemlében és hírekben tájékoztatást nyújtott a hazai és külföldi pedagógiai élet fontosabb jelenségeiről, kisebb-nagyobb közlemények az elemi iskolai tanítás és a köznevelés kérdéseit fejtegették sokféle szempontból, egy-egy fontosabb idegen közlemény bő ismertetése alakjában is. A cikkek nagy száma lehetetlenné teszi a tartalmi ismertetést vagy a teljes felsorolást, ezért csak a következőket említjük meg: *Dezső L.*, A magyar beszéd tanítása (a közvetlen módszer fontossága és a nem magyarajkú iskolákban a beszédtanítás általános követelményei); ugyane tárgyról teljesen gyakorlati alapon írt *Eberhardt J.*, aki egy másik cikkben a fogalmazás és rajzolás tanításának a módszerét is fejtegeti. *Kármán Elemér* nagyobb tanulmányokban az iskola és a gyermekbíráóságok viszonyát, a tanítóknak az elhagyott és erkölcsi veszélynek kitett gyermekek érdekében óhajtott tennivalóit, a hadiárvrák ügyének alapkérdéseit tárgyalja. *Földváry F.* és *Földes Géza* a számtan-tanítás módszerébe vágó cikket közöl; *Beke Manó* a számtani oktatást, mint a gazdasági oktatás eszközét világítja meg. *Nánay B.* azt kívánja, hogy a nevelés gondolatát mindenik iskola terjessze (A nevelés tanítása). *Drozely Gy.* az ABC-szerkesztés új szempontjait, *Sebestyén K.* a hűség és hála kérdését, *Csulak L.* az ifjúság továbbképzésének a fontosságát, *Juba A.* az ifjúsági egyesületek ügyét, *Kemény F.* a «műszaki érzék» fejleszté-

sét, Imre S. négy cikkben a családi nevelés és a köznevelés viszonyát tárgyalja. Máriási Jenőné gyakorlati példák alapján a jó mese értékéről ír. Kovács Á. az erdélyi menekülés közben tett lélektani megfigyeléseiről, Klug P. a megvakult, megsiketült, megnémult és hibás beszédű katonák oktatásáról, Hajnal I. a sugallás nevelő hatásáról, Parászka G. mezőgazdasági tanulói munkáscapatokról, Kádas Gy. a szegedi gyermekrendőrségről cikkezik. Névtelen cikkek: az életpályákra való minősítés, a békére való előkészület, az olvasás lélektana, a tanuló szellemi munkája, az értelmesség iskolai becslése, elsietés a tanításban, stb. tárgyában. Barcsai K.: Az elemi tanítás megjelenítő művészete, Farkas S.: A szemléltetés és a történeti szemléltető képek, Szuhács J.: Pedagógiai impresszionizmus, Ugyanó: A tanító egyéniségének pedagógiai értékelése, A háng higiénijája, Klinda K.: A többtermelés, Szlávik E.: A kertgazdaság oktatása, Magyar S.: A csavargó gyermekek, Ujlaki G.: A tanítás művészete c. gyakorlati kérdéseket fejteget. Földes G. három közleményben a népiskolai értesítőkről, Krammer M. Seinig nyomán a tipikus rajzolásról ad ismertetést. Kőrösi Henrik összefoglaló képben szemlélteti Szerbia művelődési viszonyait, amelyeket ottani tanulmányútján ismert meg és a sajtóhadiszállás által kiadandó műben részletesebben is feldolgoz. A háború kezdetén az elesett tanítók özvegyei és árvái javára indított gyűjtés nov. közepéig ötötdélszáz ezer koronára emelkedett. *F. F.*

Protestáns Szemle, 1917: 6. f. *Tankó Béla* azt a kérdést fejtegeti: milyen hatása lesz a háborúnak világnézetünkre s a kérdés felvetését azzal indokolja, hogy ha az emberi tevékenység minden ágában nyomozzák a háború okozta változásokat, e változásoknak a gondolkodásra tett hatását, akkor komoly figyelmet érdemel «annak az összképnek a változása is, mely a részleteket egységbe tömöríti». A világnézet kérdését a legkomolyabban gyakorlati kérdésnek tartja, mert világnézet szükségképen alakul minden emberben s szükséges, hogy ezt öntudatosan tisztázzuk. Ezért nagyon fontosnak tartja, hogy a világnézet tanítása a középiskolában rendszeres tárgy legyen, amint ezt a *M. P.*-ban Pauler Á. és Vida S. kívánta. Fejtegetéseinek az az eredménye, hogy a ma kínálkozó irányok közül a legmagasabbrendűt kell választanunk, t. i. az idealizmust, mert ebben van a legtöbb erő egy új élet kialakítására; eljön újból egyszer az idealizmus történeti órája annak bizonyítására, hogy «ideálista az, aki a dolgokat úgy látja, amint a világrendben élnek s aszerint bánik velök és azt kívánja az embertől is, hogy az legyen, aminek az örök világrendben lennie kell: szellemi valóság; és mert ez ideál szerint érti a világot, azért az ideálista az igazi praktikus, ő az igazi realista.» Ebben látja Tankó a háború kényszerítő tanulságát, «mert az életet formálni csak az ideálnak van joga».

Uránia, 1917: 5. sz. *Molnár Viktor* az Uránia M. Tudományos Egyesület közgyűlésén «Nemzeti kultúrunka» címmel tartott elnöki megnyitójában a háború alapvető tanulságaként hivatkozik arra, hogy Németország a közművelődést már a békében a nemzeti nagyság és hatalmi erő szolgálatába állította s hogy a háború okául szolgáló önzés és érdek a